

Tienden har været betragtet som en saadan Stat, der har været Lovgivningsmagten undergiven, og ville vi gaa 200—300 Aar tilbage, ville vi vide, hvorledes efterhaanden flere Tiendomme ere blevne fritagne for denne Afgift, medens den er vedbleven at hvile paa andre. Der er derved kommet en Ulighed tilstede, i Tiendebyrden, som man dog efterhaanden er kommen til at betragte som i høj Grad urigtig og skadelig for det gode Forhold, der bør være mellem Statsborgerne. Jeg veed meget vel, at man vil sige, at det er Noget, der har udjævnet sig i Tidernes Løb, og saa fremdeles, men det kan paa den anden Side ikke negtes, at der er en vis Solidaritet mellem de forskjellige Slægter, og at den Uret, der er begaaet mod en tidligere Slægt og forplantet ned til de nuværende Efterkommere, ogsaa har baaeret sine Følger i de forskjellige Samfundsklassers timelige Raar, og at derfor den oprindelig Forurettede kan have et billigt Krav paa, at der bliver taget Hensyn dertil ved Omordningen af et saadant Forhold. Det er jo ikke Noget, som er nyt, det har været følt i mangfoldige Lande. Jeg skal ikke en Gang minde om Frankrig eller Spanien, hvor man uden videre har eftergivet den hele Tiendebyrde, thi det er, i det Mindste for Frankrigs Vedkommende, sket i en revolutionær Tid. Men der er taget Hensyn til dette Forhold under de mest lovlige Former, under den modneste Overveelse af de ypperste Retslærde, man har havt; dette er saaledes sket i Baden, og jeg kunde nævne flere andre Lande. Selv i Preussen vil man finde, at der i denne Henseende er taget saadanne Hensyn, som den ærede Forslagsstiller her aldeles vil tilfidesætte. Man behøver dog end ikke at gaa til saa fremmede Lande eller til en længere bortliggende Tid; vi kunne se hen til Nabolandet Sverig, hvor der netop for nuværende Tid er en meget stærk Bevægelse for at faae Grundskatterne afløste paa en saadan Maade, at de ikke blive ligefrem kapitaliserede, men affkrøve, og det er Grundskatterne, her er Tale om, ikke Tienden, om hvilket noget Saadant maa gjælde i endnu højere Grad. Men vi have her i vort eget Land et paafaldende Forbillede netop fra den Tid, som fulgte efter Indførelsen af vor frie Forsatning, og hvori jo saa mange forældede Landboforhold bleve omordnede, nemlig i Hartkornsubjektionen, der angik et lignende Forhold. Hartkornet hvilede paa visse Tiendomme paa lignende Maade som en Slags Prioritet i dem, og det var ulige fordelt paa Grund af tidligere Tidens Uret. Man fandt, at derved fremkaldtes en saa uheldig Stilling for det politiske Liv i Landet, at man i høj Grad maatte ønske at faae det udjævnet. Med stor Stykke blev der forlangt og med hele Lovgivningsmagtens Samtykke gennemført en saadan Udjevning af Uligheden, at man paa ingen Maade gav, hvad de ærede Herrer nu ville kalde, en fuld Erstatning,

men som ikke desto mindre den Gang, og jeg tror med Rette, blev anset for fuld Erstatning. Man gav nemlig de Ciere af privilegeret Hartkorn, for hvilke Friheden var knyttet til et samlet Fordegods af 200 Tønder Hartkorn, det femtendobbelte Beløb af Skattelettelsen i Erstatning, og dernæst gav man de Andre, som besad saadant privilegeret Hartkorn, det tyvedobbelte Beløb i Erstatning; men dette Erstatningsbeløb blev ikke udbetalt med 5 pCts. Obligationer, men med 4 pCts. Der have vi altsaa et Forbillede for, hvorledes vi bør gaa frem ved den vigtige Omdannelse, som vi her ere i Begreb med at foretage, et Forbillede, som allerede den Gang blev betegnet som et saadan. Allerede den Gang blev det udtalt baade af Biskop Monrad og Geheimeraad Orsted, at i Lighed med Hartkornskatterne maatte man ogsaa betragte det hele Tiendeforhold, og at ligesom man da udjævnedes Hartkornsuligheden, maatte ogsaa Uligheden med Hensyn til Tienden udjævnes. Men man var tillige af den Mening, at Udjevningen ikke burde ske paa samme Maade som ved Hartkornet. Medens dette vedblev at bestaa, og Ligheden bragtes til Bæie, ved at Byrden blev udstrakt over de privilegerede Forde, maatte Tienden fuldstændig afløses, saa at hele denne Byrde forsvandt. Det fører til det selv Samme, kun at det tages paa en noget anden Maade, og det er ogsaa det Forbillede, der ligger til Grund for det Forslag, som forrige Aar blev fremsat af Udvalget, og som jeg endnu haaber maa komme til at ligge til Grund for den endelige Afgjørelse af dette Forhold; thi hvad enten vi se hen til Forholdets egen Natur, eller til den Afsløsningsmaade, der har fundet Sted i fremmede Lande, eller til de Forbilleder, vi kunne hente fra vort eget Land, saa er det Forslag, som Udvalget ifjor fremsatte i sin Betænkning, saa billigt og i alle Henseender maadeholdent, at jeg ikke kan Andet end haabe, at det maa kunne gjenføres saavel hos Regjeringen som i det andet Thing. Jeg skal endnu blot tilføje mig at henlede Opmærksomheden paa, at Afsløsningen af dette Forhold jo ogsaa vil faae en meget stor Betydning for et andet Lovforslag, som vi have under Forhandling, nemlig det angaaende Geistlighedens Lønning, som vi i Mandags lode gaa til 2den Behandling. Hvis et Forslag som det, der er antydet af Udvalget ifjor, gaar igjennem, vil jo herved den hele Tiendeafgift saa at sige af sig selv komme ind i Statskassen, og det Stridsspørgsmaal, som har været derom, vil da, i alt Fald for en Del, falde bort. Jeg vil dertil ogsaa sige, at kunde det ske paa en nogenlunde billig og lempelig Maade lige overfor Tiendebyrerne, saa vilde man derved ogsaa lettere komme ud over en Vanskelighed, som nu unegtelig er tilstede ved den Ordning, som er foreslaet i hint Lovforslag, nemlig den, at man paany skal forhandle om det Bidrag, som baade Kjøbenhavn og Kjøbstæderne skulle yde til de fælles Udgifter, der skulle af-